

# ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ КООРДИНАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

*Доповідач: к.ю.н. Бурбика М.М., доцент кафедри права*

Як зазначено в Указі Президента України „Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 вересня 2009 року „Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції” від 27 жовтня 2009 року № 870, „злочинність, особливо в умовах поглиблення соціально-політичної та фінансово-економічної кризи в державі, становить серйозну загрозу національній безпеці України. Вона стала одним із негативних чинників, який серйозно впливає на ефективність діяльності органів державної влади, підриває стабільність і систему правопорядку, захищеність прав, свобод і законних інтересів громадян”.

Указом визначені основні завдання у сфері протидії злочинності та корупції, до яких віднесено: формування і реалізацію скоординованої, послідовної державної політики, спрямованої на максимальну реальну декриміналізацію, здійснення ефективних заходів щодо проведення судової реформи та реформи кримінальної юстиції, приведення законодавчої бази у відповідність із міжнародними стандартами, прийняття довгострокових державних програм, створення відповідних інституцій, а також належне наукове супроводження цих процесів.

Серед основних завдань щодо протидії злочинності та корупції названо й таке, як „формування і реалізація скоординованої, послідовної державної політики”, одним із спеціалізованих суб'єктів якої є органи прокуратури, координаційні повноваження яких отримали нормативне визначення як у Законі України „Про прокуратуру”, так і у підзаконних загальнодержавних та відомчих нормативно-правових актах.

Координаційна діяльність органів прокуратури досить розгалужена, у зв'язку з чим є комплексною, такою що складається з великої кількості елементів, які між собою взаємодіють. Значна кількість таких елементів, їх взаємозв'язок між собою, взаємовплив один на одного дають змогу вести мову про механізм координаційної діяльності. Для визначення поняття та елементів якого необхідно: з'ясувати сутність та зміст термінів (категорій) „механізм”, „механізм управління” („механізм державного управління”); охарактеризувати наукові праці в яких вони використовуються.

Розуміння механізму як певної системи, елементи якої взаємодіють та доповнюють один одного, дає змогу зробити висновок про можливість ототожнення таких понять як „механізм управління” та „система управління”.

Механізм управління достатньо повно досліджений В. В. Копейчиковим, який визначає його як „систему державних організацій, що включають не тільки державні органи, але і підприємства, установи, а також двосторонні зв'язки між ними” [1, с.47].

В. П. Іванов, до елементів механізму управління відносить: цілі, управлінський процес, систему управління і управлінські відносини, кадри, ресурси, методи, принципи, закони і закономірності, критерії, соціальні і правові норми, способи цілепокладання, органи і зміст управління [2, с.67-89]. О. М. Литвинов, навпаки наголошує на тому, що „цілі, задачі, суб'єктний склад, принципи, рівні, об'єкти дії при всій їх важливості в механізм протидії злочинності не можуть бути включені [3, с.107]. Л. П. Юзьков, до елементів механізму управління відносить: функції, завдання, повноваження, компетенцію, адміністративні важелі [4, с.57-59]. У подальших роботах з цієї проблематики, у структуру механізму управління автори включають цілі управління [5, с.67], управлінські цикли, об'єкти управління та взаємозв'язки між суб'єктами та об'єктами управління [6, с.16].

В юридичній літературі досить поширеним є використання таких категорій як „механізм правового регулювання”, „механізм адміністративно-правового регулювання” тощо. Зокрема, перший визначається як „узятя в єдності система правових засобів, способів і форм, за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб’єктів права, встановлюється і забезпечується правопорядок”.

Що стосується механізму адміністративно-правового регулювання, то він, як правило визначається як „сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права” [7, с.64].

Вищенаведене дає змогу зробити такі висновки:

1. До питання про механізм управління вчені підходять по-різному: одні виділяють компонентно-концептуальні елементи в цьому механізмі, інші – компонентно-ситуаційні елементи, треті – включають в поняття „механізм управління” все управління (статичу і динаміку).

2. Аналіз праць, що різною мірою стосуються категорії „механізм управління”, засвідчує, що без застосування системного підходу неможливим є його об’єктивне з’ясування і практичне застосування. Вважаємо, що дослідження механізму як системи зі всіма її елементами і їх взаємозв’язками допоможе повністю розкрити значення цього поняття.

3. Беручи до уваги те, що категорія „механізм управління” є не законодавчо визначеною, а науковою, то усі вищенаведені пропозиції щодо його елементного складу можна вважати такими, що мають право на існування. На нашу думку, основне призначення таких елементів полягає у тому, щоб показати особливості (специфічні риси, ознаки) які відрізняють один механізм управління від іншого.

4. Переважна більшість науковців обов’язковими елементами механізму управління називають систему суб’єктів та об’єктів, які здійснюють вплив один на одного для досягнення власних результатів.

Менш досліджуваною категорією у порівнянні з попередньою є „механізм координації”. Зокрема він досліджується у наукових працях О. Ф. Андрійко, В. Т. Білоуса, Д. Л. Зими, В. В. Ковальова, А. М. Куліша, О. М. Литвинова, С. С. Мірошніченко, Ю. С. Назар, С. В. Таранушич, Л. О. Феценко, О. В. Шаповалової.

В одному із навчальних посібників „Суд, правоохоронні та правозахисні органи України” механізм координації розглядається як соціально-правова модель, складовими чинниками якої є: 1) владно-організуючі рішення з координації; 2) методи координації; 3) форми координації; 4) договірні засади координаційної діяльності; 5) прямі зв’язки між правоохоронними органами [8, с.47].

Науковці досліджують лише окремі елементи механізму координаційної діяльності органів прокуратури, як правило її форми. Проте, такий механізм передбачає низку й інших елементів, без яких його функціонування буде неідеальним або в кращому випадку неефективним. До таких елементів пропонуємо віднести: мету та завдання координаційної діяльності; правові основи (джерела) координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності; принципи координаційної діяльності; суб’єкти координаційної діяльності та їх повноваження; об’єкт (предмет) координаційної діяльності органів прокуратури; рівні та напрями координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності; форми координаційної діяльності; процедури координаційної діяльності; організацію координаційної діяльності.

Мета координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності реалізується під час виконання таких завдань, як: визначення та спрямування узгодженого підходу щодо реалізації державної політики з питань протидії злочинам; узгодження (погодження) правоохоронних заходів під час різних напрямів та форм протидії злочинності; всебічний аналіз роботи суб’єктів координаційної діяльності з виявлення,

припинення, розкриття, розслідування та попередження злочинів; економію затрат сил та засобів під час правоохоронної діяльності; розробку стратегії та рекомендацій щодо підвищення ефективності правоохоронної діяльності.

Вищевикладене дає змогу до особливостей механізму координаційної діяльності органів прокуратури віднести такі:

1. Він є складовою частиною механізму соціального управління та одним із напрямів державного управління протидією злочинності з боку органів прокуратури.
2. Його функціонування забезпечується координаційною роллю та функцією органів прокуратури у сфері протидії злочинності.
3. Передбачає систему специфічних елементів (мета та завдання координаційної діяльності; правові основи (джерела) координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності; принципи координаційної діяльності; суб'єкти координаційної діяльності та їх повноваження; об'єкт (предмет) координаційної діяльності органів прокуратури; рівні та напрями координаційної діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності; форми координаційної діяльності; процедури координаційної діяльності; організація координаційної діяльності), кожен з яких виконує специфічну роль, а якість кожного з них впливає на роботу і результат функціонування такого механізму в цілому.
4. Сферою його реалізації є діяльність правоохоронних органів.
5. Правовими актами передбачені окремі процедури його реалізації.
6. Його результатом є підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, усунення (запобігання) дублювання їх повноважень під час виконання професійних завдань та функцій.

Таким чином, під *механізмом координаційної діяльності органів прокуратури* пропонуємо розуміти систему специфічних елементів, які дають змогу реалізувати органам прокуратури їх координаційну роль у сфері правоохоронної діяльності, чітке розуміння, нормативне визначення та виконання яких є запорукою ефективності діяльності правоохоронних органів, усунення (запобігання) дублювання між ними під час виконання спільних правоохоронних завдань та функцій.

#### Література

1. Копейчиков В. В. Механизм государства в советской федерации. / В. В. М.Копейчиков: Юрид. лит., 1973. – 223 с.
2. Иванов В. П. Организационно-правовой механизм обеспечения государственных интересов Российской Федерации: Монография. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2003. —189 с.
3. Литвинов О.М. Адміністративно-територіальна координація діяльності суб'єктів профілактики злочинів в Україні на місцевому рівні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 – Харків, 2002. – 276 с.

4. Юзьков Л.П. Государственное управление в политической системе развитого социализма. / Л.П. Юзьков. – К.: КЮП, 1983. – 155с.
5. Шемшученко Ю.С. Теоретичні засади прокурорського нагляду на сучасному етапі // Проблеми розвитку прокуратури України в умовах становлення демократичної правової держави: Матеріали наук.-практ. конференції. - К.: Ген. прокуратура України., 1996. - С.15-19.
6. Музичук О.М. Уточнення сутності категорії „правовий статус” суб’єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу // Форум права. – 2008. - № 1. - С.316-321.
7. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: Навчальний посібник / С. Г. Стеценко. - К.: Атіка, 2008. - 624 с.
8. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Навч. посіб. / В. С. Ковальський (керівник авт. колективу), В.Т. Білоус, С.Е. Демський та ін.; Відп. ред. Я. Кондратьєв. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - 320 с.